

การสร้างนักออกแบบกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีความเป็น อัตลักษณ์ล้านนาต่อการพัฒนาแฟชั่น ในระบบเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

Creating Fashion Designers in Business Community Enterprise with the Ability in Reflecting Lanna's Identity According to the Concept of Creative Economy

รจนา ชื่นศิริกุลชัย^{1/}

Rojana Chuensirikulchai^{1/}

Abstract: The research has developed a model reflecting Lanna's identity and applied it in clothing design and helped teach fashion designers in business community who have the ability in reflecting Lanna's identity according to the concept of creative economy. Moreover, the research has studied ways to bring Lanna's fashion products to the international markets using the method of applied research, the passive participation's data collection, PAR's observation (Participatory Action Research), and group discussion with the Phatangthai Business Community enterprise (Ban San Manao, Mae Ai district, Chiang Mai). The researcher has developed a model reflecting the identity of Lanna in the economic, social, and environment perspectives under the concept of creative economy. The researcher has also applied the result in clothing design to Thai national costumes (Thai traditional costumes) designed by Queen Sirikit: Thai Amarin, Thai Chitlada, Thai Boromphiman, Thai Chakkraphat, Thai Chakkri, Thai Ruean Ton, Thai Siwalai, and Thai Dusit. Then, the researcher exhibited clothing products reflecting the identity of Lanna in the fashion exhibition held in Sib Song Punna, China. The products received 90 percent satisfaction from the audience of the target group. Moreover, the enterprise community has been encouraged to develop their ideas in order to reflect their own identity through their products with individual approach technique with the clothing design, accessory design, and housing textile design under the concept of sustainable creative economy.

Keywords: Design, identity, fashion, creative economy, Lanna

^{1/} คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา จ.เชียงใหม่ 50300

^{1/} Faculty of Arts and Architecture, Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Mai 50300, Thailand

บทคัดย่อ: โครงการวิจัยได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบสัญลักษณ์สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาและนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแฟชั่นเครื่องแต่งกาย การพัฒนานักออกแบบแฟชั่นในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความสามารถในการสะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ และการนำสินค้าแฟชั่นที่สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาสู่ตลาดสากล โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยประยุกต์ การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและใช้แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยไม่มีปฏิริยาโต้ตอบ และแบบสังเกตทางกายภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และกระบวนการสนทนากลุ่มกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าแต่งไทยบ้านสันมะนาวอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ได้พัฒนารูปแบบสัญลักษณ์สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาโดยนำเอาความเป็นอัตลักษณ์ล้านนาเชียงใหม่ ในมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมออกแบบเป็นสัญลักษณ์ผ่านกระบวนการออกแบบสัญลักษณ์ ตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

สัญลักษณ์ ในมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ประยุกต์ใช้ในการออกแบบแฟชั่นเครื่องแต่งกาย จากโครงสร้างชุดเครื่องแต่งกายประจำชาติไทย (ไทยพระราชนิยม) ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ไทยอมรินทร์ ไทยจิตรลดา ไทยบรมพิมาน ไทยจักรพรรดิ ไทยจักรี ไทยเรือดั้น ไทยศิวาลัย และไทยดุสิต พร้อมทั้งนำเสนอสินค้าแฟชั่นที่สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาสู่ตลาดสากล ในการจัดบูธและแสดงแฟชั่น ณ สิบสองปันนา สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งได้รับผลการประเมินในความพึงพอใจจากกลุ่มเป้าหมายถึงร้อยละ 90 นอกจากนั้นยังได้ดำเนินการต่อเนื่องให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน พัฒนาแนวคิด การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ของท้องถิ่นตนเองและสามารถที่จะต่อยอดรูปแบบแฟชั่น ด้วยเทคนิคการเข้าถึงด้วยตนเอง กับการออกแบบแฟชั่นเครื่องแต่งกาย เครื่องประกอบการแต่งกาย และการออกแบบเคหะสิ่งทอในรูปแบบเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ออกแบบ อัตลักษณ์ แฟชั่น เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ล้านนา

คำนำ

อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยและได้ก่อให้เกิดการจ้างงานกว่าหนึ่งล้านตำแหน่งทั่วประเทศ อีกด้วย อีกทั้งปัจจุบันรัฐบาลมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนสามารถยกระดับความเป็นอยู่และระดับคุณภาพชีวิต พร้อมทั้งสนับสนุนให้เร่งทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมท้องถิ่นเพื่อจำหน่ายทั้งในประเทศ โดยจัดตั้งเป็นยุทธศาสตร์เน้นการส่งเสริมการผลิตเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน สำหรับประชาชนระดับล่าง หรือระดับรากหญ้าให้สามารถได้ทำงาน มีรายได้อย่างทั่วถึง

วัฒนธรรมที่แตกต่างของแต่ละเชื้อชาติเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดรูปแบบสินค้า สร้างความแตกต่างของสินค้าได้และสามารถทำให้ทั่วโลกนิยมและต้องการนำไปใช้ การนำเอาความเป็นอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตนของเรา นำมาปรับและพัฒนาให้เข้ากับเทรนด์แฟชั่นโลกได้นั้นถือเป็นสิ่งสำคัญที่สร้างบทบาทให้กับธุรกิจแฟชั่น

ไทยเป็นอย่างมาก ความงดงามของผ้าทอไทย ไม่ว่าจะเป็นของคนที่ราบ (คนเมือง) หรือคนดอย (ชาวเขา) โดยเฉพาะผ้าทอไทย ล้านนา เป็นผ้าที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนานหลายร้อยปี มีศิลปะการทอผ้าเป็นของตัวเอง ที่สื่อออกมาจากกลิ่นอายของความเป็นธรรมชาติ แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ของผ้าทอล้านนา

ในฐานะที่ผู้วิจัยสอนทางด้านผ้าไทยและออกแบบแฟชั่นได้มีโอกาสทำงานวิจัยและเป็นวิทยากรบรรยายด้านการออกแบบให้กับกลุ่มชุมชนพบถึงสภาพปัญหาของการนำผ้ามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ อาทิ เครื่องแต่งกาย เครื่องประกอบการแต่งกาย ซึ่งจัดว่าเป็นปัญหาใหญ่มากเนื่องจากในสภาพปัจจุบันพบว่ากลุ่มทอผ้าไม่สามารถจำหน่ายผ้าทอที่เป็นผ้าผืนได้ จำต้องนำผ้าทอมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายตามความต้องการของตลาด แต่ปัญหาที่ทางกลุ่มทอผ้าประสบก็คือทางกลุ่มขาดความรู้ทางด้านการออกแบบและการพัฒนาแบบในการสร้างสรรค์ผลงานตามความต้องการของตลาดได้อย่างต่อเนื่องทันสมัย ซึ่งปัญหาเรื่องการออกแบบนี้

ไม่ใช่เกิดขึ้นเฉพาะทางกลุ่มทอผ้า ยังเป็นปัญหากับสถานประกอบการอีกหลายแห่งที่ทำตามแบบลูกค้าย่านั้นไม่สามารถทำการออกแบบของตนเอง ต่างก็ระดมความคิดความคิดทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนในการแก้ไขปัญหาเรื่องการออกแบบให้สินค้าที่ผลิตมีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะและสามารถเข้าสู่ในระดับสากล

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการพัฒนารูปแบบสัญลักษณ์จากอัตลักษณ์ล้านนาให้สามารถนำมาทำเป็นสัญลักษณ์และประยุกต์ใช้ในการผลิตแฟชั่นเครื่องแต่งกายก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านสินค้าแฟชั่นสู่ตลาดโลกและเป็นต้นแบบทางความคิดในการสร้างสรรค์เป็นแหล่งกำเนิดสินค้าด้านแฟชั่นล้านนาที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง สร้างความแตกต่างให้กับสินค้าเพื่อให้ธุรกิจแฟชั่นเกิดการต่อยอดทางธุรกิจ สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจสู่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ชุมชน และประเทศไทย ตามยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็ง เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบสัญลักษณ์สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาและนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแฟชั่นเครื่องแต่งกาย
2. เพื่อพัฒนานักออกแบบแฟชั่นในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความสามารถในการสะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์
3. เพื่อนำสินค้าแฟชั่นที่สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาสู่ตลาดสากล

อุปกรณ์และวิธีการ

1. วิธีการวิจัย

1.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ ตำราและเอกสารทางวิชาการ รวมทั้ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักออกแบบในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความสามารถในการสะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาต่อการพัฒนาแฟชั่นตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำมาเป็นการรอบแนวคิดการวิจัยและกำหนดประเด็นในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

1.2 ผู้ให้ข้อมูล

ประชากร สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าแต่งไทยบ้านสันมะนาว อำเภอแม่ฮ้อย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ล้านนา จังหวัดเชียงใหม่ สาเหตุที่เลือก เนื่องจากเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นกลุ่มดีเด่นในจังหวัดเชียงใหม่

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) โดยการสัมภาษณ์กับกลุ่มประชากร กลุ่มผ้าแต่งไทยบ้านสันมะนาว อำเภอแม่ฮ้อย จังหวัดเชียงใหม่ รวมจำนวนทั้งหมด 10 ราย ประกอบด้วย นักออกแบบช่างแพทเทิร์น ช่างเย็บและช่างปักตกแต่งโดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การพัฒนารูปแบบสัญลักษณ์สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาและนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแฟชั่นเครื่องแต่งกาย การพัฒนานักออกแบบแฟชั่นในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความสามารถในการสะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (creative economy) และการนำสินค้าแฟชั่นที่สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาสู่ตลาด

2.2 การสังเกต ผู้วิจัยได้สังเกต บุคลิกภาพของบุคคลที่สอบถามและสัมภาษณ์สังเกตสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นสังเกตภาษา ท่าทาง กิจกรรม ทักษะความสามารถและสภาพแวดล้อม

2.3 กระบวนการเทคนิค PAR (participatory action research) ให้ผู้ถูกวิจัยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าแต่งไทยบ้านสันมะนาว จำนวน 10 ราย เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับผู้วิจัย พุดคุยแลกเปลี่ยนกันอย่างอิสระและผู้วิจัยคอยจดบันทึกสังเกตการณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.4 กระบวนการสนทนากลุ่ม (focus group) กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าแต่งไทยบ้านสันมะนาว อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อระดมความคิด หาข้อสรุปการนำอัตลักษณ์มาออกแบบเป็นสัญลักษณ์ใช้ในงานออกแบบเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

2.5 การบันทึกข้อมูลภาคสนาม เป็นการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกตและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง จดบันทึกข้อมูลทุกครั้งหลังการสัมภาษณ์ พุดคุย สังเกต

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ดำเนินการขอหนังสือจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ภาควิชาพยาบาล เชียงใหม่ ถึง เกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นผู้ดูแลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ขออนุญาตเข้าพื้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าแต่งไทยบ้านสันมะนาว อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

3.2 หลังจากได้รับการอนุญาตแล้ว ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 จัดเตรียม แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตให้เหมาะสมและเพียงพอกับจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่จะไปเก็บข้อมูล

3.4 ดำเนินการเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อจะได้มีโอกาสชี้แจงและได้รับทราบความคิดเห็นจากผู้ตอบ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต

3.5 ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดเชียงใหม่ในมิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคม และมิติทางสิ่งแวดล้อม จากหนังสือ บทความ ตำราและเอกสารทางวิชาการ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์

3.6 นำเอาความเป็นอัตลักษณ์ล้านนาจังหวัดเชียงใหม่ในมิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคมและมิติทางสิ่งแวดล้อมทำการออกแบบเป็นสัญลักษณ์ผ่านกระบวนการออกแบบสัญลักษณ์ การกำหนดปัญหาการคิด การออกแบบ

3.7 เข้าพื้นที่ทำการการสัมภาษณ์ กับกลุ่มประชากร กลุ่มผ้าแต่งไทยบ้านสันมะนาว อำเภอแม่เมาะ

จังหวัดเชียงใหม่ รวมจำนวนทั้งหมด 10 ราย ประกอบด้วย นักออกแบบ ช่างแพทเทอร์น ช่างเย็บและช่างปักตกแต่ง เพื่อหาความสอดคล้องและฉันทามติความคิดเห็นของรูปแบบสัญลักษณ์จากอัตลักษณ์ล้านนา จังหวัดเชียงใหม่

3.8 การศึกษาดูงานนำผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 คน ศึกษาดูงานที่กรุงเทพฯ ด้าน แฟชั่น ด้านการตลาด เพื่อให้ผู้ประกอบการได้เปิดโลกทัศน์ที่กว้างไกลมากขึ้น

3.9 การถ่ายทอดองค์ความรู้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ให้ผู้ถูกวิจัยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าแต่งไทยบ้านสันมะนาว อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 คน เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยการนำรูปแบบสัญลักษณ์สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาและนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแฟชั่นเครื่องแต่งกายเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มกับผู้วิจัย พุดคุยแลกเปลี่ยนกันอย่างอิสระและจดบันทึก สังเกตการณ์เพื่อให้ได้ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.10 การให้คำปรึกษาเชิงลึก ในด้านการออกแบบ การสร้างนักออกแบบแฟชั่นที่มีความเป็นอัตลักษณ์ล้านนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและนำเอาความเป็นอัตลักษณ์ล้านนาในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมมาสร้างเป็นสัญลักษณ์และนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแฟชั่น ในรูปแบบชุดลำลองหญิง จำนวน 21 รูปแบบ เพื่อเป็นต้นแบบให้กับทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้มีความรู้ความเข้าใจด้านการออกแบบแฟชั่นเครื่องแต่งกายในรูปแบบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

3.11 การนำสินค้าต้นแบบแฟชั่นเครื่องแต่งกายที่มีความเป็นอัตลักษณ์ล้านนาสู่ตลาดสากล

3.12 รวบรวมข้อมูล สรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงเป็นร้อยแก้ว

4. การตรวจสอบข้อมูล

ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้ทำการจัดข้อมูลต่าง ๆ เป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกในการประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในขณะเดียวกันก็ได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลไปด้วยทุกครั้ง

5. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นการตีความจากการจัดเก็บจากปฐมภูมิ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การรวมกิจกรรมและการบันทึกปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษาดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบสัญลักษณ์สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาลำบากมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแฟชั่นเครื่องแต่งกาย และการพัฒนานักออกแบบแฟชั่นในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความสามารถในการสะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์เนื้อหาข้อมูล การตีความหมาย การอธิบายและการค้นหาในรูปภาพประกอบการบรรยาย รวบรวมข้อมูล สรุปวิเคราะห์ สังเคราะห์และเรียบเรียงเป็นร้อยแก้ว

ผลการศึกษา

1. การพัฒนารูปแบบสัญลักษณ์สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาลำบากมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแฟชั่นเครื่องแต่งกาย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความเป็นอัตลักษณ์ล้านนาจังหวัดเชียงใหม่ในมิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคมและมิติทางสิ่งแวดล้อม นำมาออกแบบเป็นสัญลักษณ์ผ่านกระบวนการออกแบบสัญลักษณ์ การกำหนดปัญหา การคิดการออกแบบ และการนำภาพถ่ายต้นฉบับที่เป็นภาพถ่ายให้เป็นภาพลายเส้น เพื่อง่ายต่อการนำไปพัฒนาแนวคิดในการนำเสนอภาพสัญลักษณ์บนเครื่องแต่งกายต่อไปและได้ให้กลุ่มประชากร กลุ่มผ้าแต่งไทยบ้านสันมะนาว อำเภอแม่ฮ้อย จังหวัดเชียงใหม่ รวมจำนวนทั้งหมด 10 ราย เป็นผู้ทวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความเป็นอัตลักษณ์ในมิติต่าง ๆ และต่อจากนั้นผู้วิจัยได้นำผลของการสังเคราะห์มาดำเนินการปรับแก้ไขแบบร่างสัญลักษณ์ ได้รูปแบบสัญลักษณ์ของอัตลักษณ์ล้านนาเชียงใหม่ ในมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ดังภาพที่ 1-3

2. การพัฒนานักออกแบบแฟชั่นในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความสามารถในการสะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

2.1 การศึกษาดูงาน ได้นำผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 คน ศึกษาดูงานที่ศูนย์สร้างสรรค์องค์ความรู้แฟชั่น สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ กรุงเทพฯ ด้าน แฟชั่น ด้านการตลาด เพื่อให้ผู้ประกอบการได้เปิดโลกทัศน์ที่กว้างไกลมากขึ้น ดังภาพที่ 4

2.2 การถ่ายทอดองค์ความรู้ การนำเอาความเป็นอัตลักษณ์ล้านนาในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมมาสร้างเป็นสัญลักษณ์และนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแฟชั่น ผ่านกระบวนการออกแบบการนำภาพถ่ายต้นฉบับที่เป็นภาพถ่ายให้เป็นภาพลายเส้น เพื่อง่ายต่อการนำไปพัฒนาแนวคิดในการนำเสนอภาพสัญลักษณ์บนเครื่องแต่งกายต่อไปในรูปแบบร่างแฟชั่นชุดลำลองหญิง การออกแบบแฟชั่นเครื่องแต่งกายชุดลำลองในครั้งนี้ได้นำเอาความเป็นอัตลักษณ์ของโครงสร้างชุดเครื่องแต่งกายประจำชาติไทย (ไทยพระราชนิยม) ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ชุดไทยพระราชนิยมได้แนวคิดจาก ชื่อ พระตำหนัก และ พระที่นั่ง อาทิ ไทยอมรินทร์ (Thai Amarin) ไทยจิตรลดา (Thai Chitlada) ไทยบรมพิมาน (Thai Boromphiman) ไทยจักรพรรดิ (Thai Chakkraphat) ไทยจักรี (Thai Chakri) ไทยเรือนต้น (Thai Ruean Ton) ไทยศิवालัย (Thai Siwalai) และไทยดุสิต (Thai Dusit) และนำเอาความเป็นอัตลักษณ์ล้านนาของจังหวัดเชียงใหม่ ในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในอดีตและปัจจุบัน ออกแบบโดยใช้วัสดุอัตลักษณ์ผ้าทอไทย ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติจากวัสดุธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ และนำเอาความเป็นอัตลักษณ์งานฝีมือ ใช้เทคนิค การปัก และ การปักตกแต่งเสริม ดังภาพที่ 5

2.3 การให้คำปรึกษาเชิงลึก ใช้กระบวนการสนทนากลุ่มกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าแต่งไทยบ้านสันมะนาว อำเภอแม่ฮ้อย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อระดมความคิด เข้าใจเกี่ยวกับต่อยอดรูปแบบแฟชั่น ด้วยเทคนิคการเข้าถึงด้วยตนเอง โดยการตั้งคำถามให้กับตนเองว่า

“จะมีหนทางใดบ้างที่จะออกแบบให้แตกต่างจากรูปแบบเดิมที่มีอยู่” Put to Other Uses? 1. Modify การเปลี่ยนแปลง ดัดแปลงแก้ไขบางส่วนเล็กน้อยจากรูปแบบเดิมให้ดีขึ้น 2. Magnify การขยายส่วน การเพิ่มเติมส่วนใหม่เข้าไป 3. Minify การลดส่วน การตัดออก การย่อส่วน หรือการตัดรายละเอียดบางส่วนที่ไม่จำเป็นออก 4. Substitute การแทนที่ใหม่ การหาสิ่งใหม่มาแทน 5. Rearrange การจัดส่วนประกอบใหม่ ให้แปลกไปจากของเดิม 6. Reverse การกลับหน้า กลับหลัง กลับซ้ายขวา

หรือทำให้เกิดผลตรงข้าม 7. Combine การผสม สิ่งที่ดีล้ำหรือใกล้เคียงเข้าด้วยกันทำให้เกิดรูปแบบใหม่ ดังภาพที่ 6 และ 7

3 การนำสินค้าแฟชั่นที่สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาสู่ตลาดสากล

สินค้าแฟชั่นที่สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาสู่ตลาดสากลในระหว่างวันที่ 6-18 เมษายน 2557 ณ สิบสองปันนา สาธารณรัฐประชาชนจีน แต่ผลงานวิจัยทั้งหมดไม่ได้จำหน่าย เพียงแต่นำไปเสนอหากกลุ่มตลาดผู้บริโภค ดังภาพที่ 8

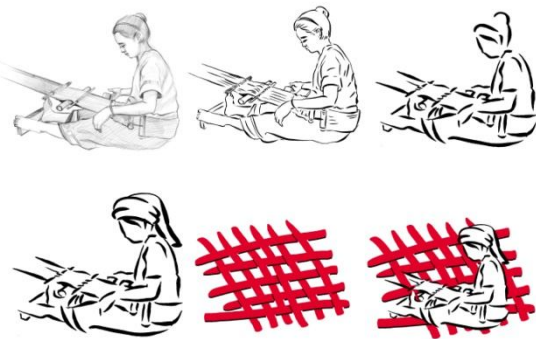

Figure 1 Model “Symbolical Lanna Chiangmai” in dimensional economic purposes

Figure 2 Model “Symbolical Lanna Chiangmai” in social purposes

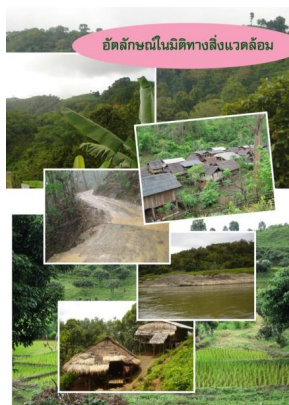

Figure 3 Model “Symbolical Lanna Chiangmai” in enviromental purposes

Figure 4 Study Tour

ไทยจักรพรรดิ

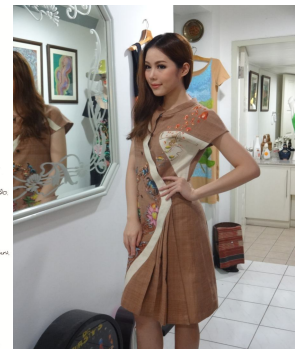
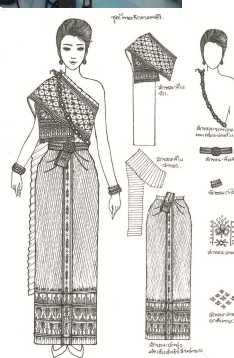

Figure 5 Demonstation on Knowledges

Figure 6 Fashion sketch of constructial “Thai Dymasty” tradition reflecting on Lanna Style

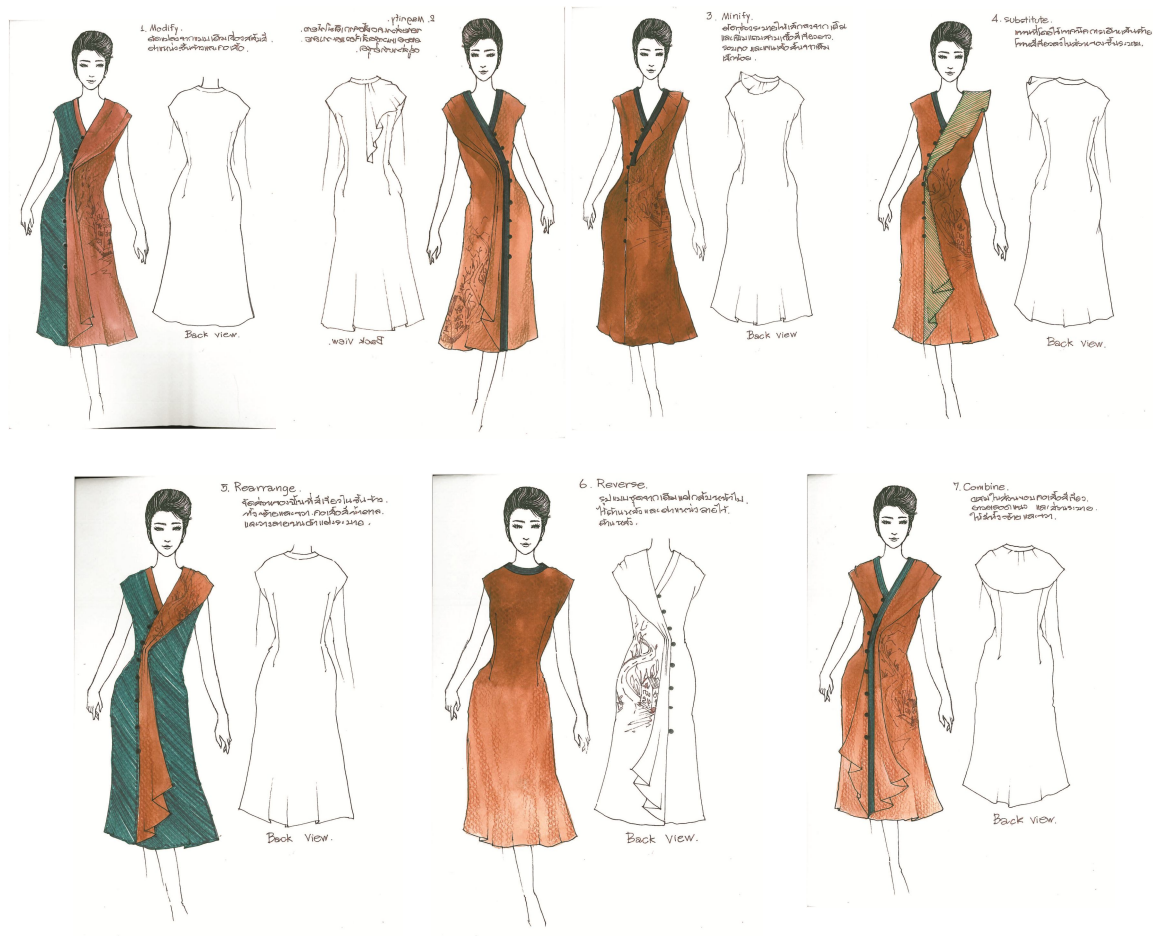

Figure 7 Re-constructing on different techniques in fashion styles

Figure 8 Products-Lanna fashion are into international market consumers

อภิปรายผล

1. การพัฒนารูปแบบสัญลักษณ์สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนามาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแฟชั่นเครื่องแต่งกาย

ผลการวิจัยพบว่าอัตลักษณ์ ในมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม นำมาออกแบบเป็นสัญลักษณ์ผ่านกระบวนการออกแบบสัญลักษณ์ ตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์การกำหนดปัญหา การคิด การออกแบบ และการนำภาพต้นฉบับที่เป็นภาพถ่ายปัจจุบันและจากภาพโบราณในอดีตทำให้เป็นภาพลายเส้น เพื่อง่ายต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแฟชั่นเครื่องแต่งกาย ที่สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ ทวีศักดิ์ (2554) รายงานว่าการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบเครื่องประดับพลอยเนื้ออ่อนของวิชาหิขุชุมชนกาญจนบุรี เพื่อขยายโอกาสในธุรกิจ มีกระบวนการออกแบบ การวิเคราะห์และสรุปกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาการตลาด แนวทางการสร้างสรรค์และพัฒนาภายใต้แนวคิดวิเคราะห์ และสรุปเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบเครื่อง

ประดับสำหรับกลุ่มเป้าหมาย การกำหนดแนวทางการออกแบบ (concept of design) ด้านปัจจัยเดิม ของกลุ่มวิชาหิขุชุมชนและปัจจัยใหม่กลุ่มเป้าหมายตลาดเครื่องประดับแฟชั่นอิตาลีทางเลือกในการออกแบบ (alternative of design) ขั้นตอนการเสกิตครั้งแรก ขั้นตอนการพัฒนาแบบครั้งที่ 1 วิเคราะห์เพื่อเลือกแบบ (fix design) ขั้นตอนการพัฒนาแบบครั้งที่ 2 สรุปผลการพัฒนาแบบครั้งที่ 2 ขั้นตอนการเขียนแบบและการทำหุ่นต้นแบบเพื่อการศึกษา 3 มิติ และท้ายสุด กระบวนการผลิตต้นแบบ

2. การพัฒนานักออกแบบแฟชั่นในกลุ่มวิชาหิขุชุมชนที่มีความสามารถในการสะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

การถ่ายทอดองค์ความรู้ ให้กับกลุ่มวิชาหิขุชุมชนมีส่วนร่วมในการวิจัย การเรียนรู้จากประสบการณ์ด้านการออกแบบ ให้เป็นนักออกแบบแฟชั่นที่มีความเป็นอัตลักษณ์ล้านนาของกลุ่มวิชาหิขุชุมชนตามแนวคิด

แนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ นำเอาความเป็นอัตลักษณ์ล้านนาในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมมาสร้างเป็นสัญลักษณ์และนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแฟชั่น ผ่านกระบวนการออกแบบตามขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับ ดนัย (2556) ได้สรุปผลการวิจัยกระบวนการออกแบบชุดประจำชาติไทย สำหรับการนำเสนอระดับนานาชาติเป็นกระบวนการที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบชุดประจำชาติไทยและไม่ต้องการให้เป็นกรอบความคิดแต่อย่างใด โดยนักออกแบบสามารถปรับใช้ได้ตามความถนัดและวัตถุประสงค์ในแต่ละครั้ง ลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ในผังการออกแบบที่สร้างขึ้นจะมีขั้นตอนที่นักออกแบบควรคำนึงกระบวนการออกแบบชุดประจำชาติไทยสำหรับการนำเสนอระดับนานาชาติ มี 5 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นสรุปการออกแบบ (brief) ขั้นตอนนี้นักออกแบบจะสามารถระบุได้แล้วว่าชุดที่ต้องออกแบบเป็นรูปแบบใดและมีกฎเกณฑ์ใดบ้าง ขั้นตอนที่ 2 การร่างภาพ (sketch design) เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญต่อการออกแบบอย่างยิ่ง เพราะขั้นตอนต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาหาข้อมูลต้องสามารถสรุปเป็นภาพร่างให้ได้ ซึ่งภาพร่างที่ดีควรสามารถอธิบายและเล่าแนวความคิดหลักที่นักออกแบบตั้งใจไว้ ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์เพื่อเลือกแบบ ขั้นตอนที่ 4 การเขียนแบบและการทำต้นแบบ ขั้นตอนที่ 5 การผลิตต้นแบบจริง

3. การนำเสนอสินค้าแฟชั่นที่สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาสู่ตลาดสากล

สินค้าแฟชั่นที่สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาสู่ตลาดสากลในครั้งนี้ใช้แนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ได้นำเอาความเป็นอัตลักษณ์ของโครงสร้างชุดเครื่องแต่งกายประจำชาติไทย (ไทยพระราชนิยม) ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ชุดไทยพระราชนิยมได้แนวคิดจากชื่อพระตำหนัก และพระที่นั่ง จำนวน 8 รูปแบบดังนี้ ชุดไทยอมรินทร์ ชุดไทยจิตรลดา ชุดไทยบรมพิมาน ชุดไทยจักรพรรดิ ชุดไทยจักรี ชุดไทยเรือนต้น ชุดไทยศิวาลัย ชุดไทยดุสิต และนำเอาความเป็นอัตลักษณ์ล้านนาของจังหวัดเชียงใหม่ ในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในอดีตและปัจจุบัน นำเอาวัสดุอัตลักษณ์ผ้าทอไทย ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติจากวัสดุธรรมชาติ

ในจังหวัดเชียงใหม่ และงานฝีมือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคนิค การพิมพ์ และการปักตกแต่งเสริม บนสินค้าแฟชั่นเป็นโอกาสในการประกอบธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าแต่งไทยบ้านสันมะนาว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ให้สูงขึ้นมีรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นพื้นฐานในการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มได้เป็นอย่างดียิ่งสอดคล้องกับ ทวีศักดิ์ (2554) รายงานว่าการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบเครื่องประดับพลอยเนื้ออ่อนของวิสาหกิจชุมชนกาญจนาบุรี เพื่อขยายโอกาสในธุรกิจ จากข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รัฐบาลจะต้องกำหนดเป็นนโยบายแห่งชาติในการที่จะสร้าง “สังคมแห่งการสร้างสรรค์” เพื่อให้เกิดสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนในสังคม (ปันแก้ว, 2546; ปวินรัตน์, 2556) โดยการดำเนินนโยบายเชิงรุกในหลาย ๆ มิติและเป็นการดำเนินการอย่างบูรณาการที่ต่อเนื่องและส่งเสริมซึ่งกันและกันในแต่ละกระทรวง ทบวง กรม รวมทั้งภาคเอกชนและชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นรูปธรรมต่อผู้คนในสังคม และส่งเสริมพัฒนาคนในสังคมให้มีความคิดสร้างสรรค์ทั้งในวิชาอาชีพและการดำเนินชีวิต (สุภารัตน์, 2548) รวมทั้งการสนับสนุนและส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของความคิดและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ต่อสมาชิกในสังคม

สรุป

การสร้างนักออกแบบกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีความเป็นอัตลักษณ์ล้านนาต่อการพัฒนาแฟชั่นในระบบเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ในครั้งนี้ใช้แนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ได้นำเอาความเป็นอัตลักษณ์ของโครงสร้างชุดเครื่องแต่งกายประจำชาติไทย (ไทยพระราชนิยม) ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ชุดไทยพระราชนิยมได้แนวคิด จาก ชื่อ พระตำหนัก และ พระที่นั่ง จำนวน 8 รูปแบบดังนี้ ชุดไทยอมรินทร์ ชุดไทยจิตรลดา ชุดไทยบรมพิมาน ชุดไทยจักรพรรดิ ชุดไทยจักรี ชุดไทยเรือนต้น ชุดไทยศิวาลัย และชุดไทยดุสิต และนำเอาความเป็นอัตลักษณ์ล้านนาของจังหวัดเชียงใหม่ ในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในอดีตและปัจจุบัน นำเอาวัสดุอัตลักษณ์ผ้าทอไทย ผ้าฝ้ายทอมือ

ย้อมสีธรรมชาติจากวัสดุธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ และงานฝีมือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคนิค การพิมพ์ และการปักตกแต่งเสริม บนสินค้าแฟชั่น

สินค้าแฟชั่นที่สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนาสู่ตลาดสากลในระหว่างวันที่ 6 -18 เมษายน 2557 ณ สิบสองปันนา สาธารณรัฐประชาชนจีน แต่ผลงานวิจัยทั้งหมดไม่ได้จำหน่าย เพียงแต่นำไปเสนอหากกลุ่มตลาดผู้บริโภคซึ่งได้รับผลการประเมินในความพึงพอใจจากกลุ่มเป้าหมายถึงร้อยละ 90 กลุ่มผู้บริโภคคนจีนให้ความสนใจกับผลงานแฟชั่นเป็นอย่างมาก นับเป็นสิ่งที่ถือว่าผลงานแฟชั่นที่สะท้อนอัตลักษณ์ล้านนา ที่มีความแตกต่างและเป็นงานฝีมือ เน้นในด้านคุณภาพ การออกแบบและที่สำคัญอย่างยิ่งคือ ราคาที่เหมาะสมกับสินค้า เป็นที่ชื่นชอบของคนจีนเป็นอย่างมาก ซึ่งถือเป็นโอกาสในการประกอบธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าแต่งไทยบ้านสันมะนาว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ให้สูงขึ้นมีรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นพื้นฐานในการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มได้เป็นอย่างดี

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาควิชาวิทยา เชียงใหม่ ที่ได้ให้ทุนในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ และเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือและให้ความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- दनัย เรียบสกุล. 2556. การพัฒนาระบบการออกแบบชุดประจำชาติไทย สำหรับการนำเสนอระดับนานาชาติ. วารสารไทยคดีศึกษา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ทวีศักดิ์ มูลสวัสดิ์. 2554. การศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบเครื่องประดับพลอยเนื้ออ่อนของวิสาหกิจชุมชนกาญจนาบุรี เพื่อขยายโอกาสทางธุรกิจ. สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- ปวินรัตน์ แซ่ตั้ง. 2556. การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมสีธรรมชาติผ่านกระบวนการย้อมสีธรรมชาติโดยใช้สารช่วยย้อมจากน้ำพุร้อนแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต 1(1): 9-22.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. 2546. อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์และความเป็นชายขอบ. แปลนพริ้นติ้ง จำกัด, กรุงเทพฯ.
- สุภาพร คงศิริรัตน์. 2548. อัตลักษณ์ วิถีความคิดของคนไทยและคนลาวจากวรรณกรรมแบบเรียน. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.